

בס"ד. פורים (מאמר א), ה'תשי"ג

(הנחה בלתי מוגה)

ויהי אומן את הדסה היא אסתר¹, ואיתא בגמרא² קרי לה הדסה וקרי לה אסתר, וממשיך בגמרא, למה נקרא שמה הדסה על שם הצדיקים שנקראו הדסים, וכן הוא אומר³ והוא עומד בין ההדסים, ולמה נקראת שמה אסתר, על שם שהיתה מסתרת דברי⁴, שנאמר⁵ אין אסתר מגדת. ועוד דעה בגמרא שם, למה נקראת אסתר שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתהר. וצריך להבין מהו ענין ב' השמות דהדסה ואסתר. וגם, מה נוגע איך היו אומות העולם קורין אותה. והענין בזה⁶, כידוע⁷ שאסתר היא ספירת המלכות, ויש בה ב' מדריגות, מדריגה עליונה שנקראת הדסה, ומדריגה תחתונה שנקראת אסתר, ועל זה הוא אומר הדסה היא אסתר, שגם המדריגה התחתונה שנקראת אסתר, היא הדסה⁸. וצריך להבין ביאור הענין, והפועל יוצא מזה בעבודה, כידוע מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר⁹ וחזר על זה כמ"פ דכל ענין ההשכלה הוא רק הקדמה לעבודה, וכל ענין שישנו בהשכלה, אפשר להביא (אַרְאָפְטְרָאָגֶן) ממנו בכך בעבודה, ובמילא מוכרחים להביא ממנו בכך בעבודה.

ב) והענין הוא, דהנה איתא בגמרא¹⁰ אסתר מן התורה מנין דכתיב¹¹ ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, והיינו שהפנים דלמעלה (פני) הם בבחינת הסתר. דהנה, אף שאין לו גוף ואין לו דמות הגוף¹², מ"מ הרי ידוע שיש למעלה בחינת פנים ימין שמאל ואחור. וזהו מ"ש אסתיר פני, היינו שבבחינת הפנים למעלה יש כמו שהוא בגילוי ויש כמו שהוא בהסתר. והענין בזה, דפנים הוא בחינת מלכות דאצילות (כדלקמן).

---

(1) אסתר ב, ז.
 (2) מגילה יג, א.
 (3) זכרי' א, ח.
 (4) אסתר ב, כ.
 (5) בהבא לקמן — ראה ד"ה ויהי אומן
 עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שח ואילך עם
 הערות מכ"ק אדמו"ר שליט"א). תשכ"ד
 (סה"מ תשכ"ד ע' קטש ואילך). ד"ה בלילה
 ההוא תשי"ט פ"ב ואילך (סה"מ תשי"ט ע'
 קלו ואילך).
 (6) עץ חיים שער מו (שער כסא הכבוד)
 פ"ו. ובכ"מ.
 (7) ראה אוה"ת מגילת אסתר (הוצאת
 תש"נ) ע' טז.
 (8) ראה סה"מ תרח"ץ ס"ע קסד ואילך.
 (9) סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 44 ואילך. ובכ"מ.
 (10) חולין קלט, ב.
 (11) וילך לא, יח.
 (12) פיוט "יגדל".

ויש בה ב' מדריגות, כמו שהיא באצילות, שאז נקראת הדסה ע"ש הצדיקים, דלהיות שבאצילות כתיב¹² לא יגורך רע, לכן כמו שהיא באצילות נקראת הדסה ע"ש הצדיקים, ויש כמו שהמלכות נעשית עתיק לבריאה שאז היא בהסתר, ואז נקראת אסתר ע"ש שמסרת דברי. ועל זה אומר הדסה היא אסתר, היינו שגם בחינת מלכות כמו שנעשית עתיק לבריאה ומשתלשלת למטה מטה, יש בה כל הבחינות והענינים שישנם במלכות כמו שהיא באצילות.

וביאור הענין שמלכות דאצילות נקראת פנים, הנה, בחינת פנים בכללות הוא בחינת עצמות אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות, וכללות ההשתלשלות הוא בחינת חיצוניות ואחור. ובפרטיות המדריגות בהשתלשלות גופא, הנה אצילות הוא בחינת פנים, ובי"ע הוא חיצוניות ואחור¹³, כמ"ש הרמ"ז¹⁴ שד' המדריגות פנים ימין שמאל ואחור הם ד' עולמות אבי"ע, ואצילות היא בחינת פנים. והענין בזה, שחכמה נקראת פנים¹⁵, ולהיות שאבא עילאה מקננא באצילות¹⁶, לכן כללות האצילות הוא בחינת פנים, וגם בחינה היותר אחרונה שבאצילות, מלכות דאצילות, הנה בהיותה באצילות ה"ה ג"כ בבחינת פנים. אבל כמו שהיא יורדת ונעשית עתיק לבי"ע, שזהו רק הארת המלכות בלבד¹⁷, ובה גופא רק החיצוניות שבה, הנה זהו בחינת הסתר, ועז"נ ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שהמלכות שהיא בחינת פנים (פני) מסתרת (הסתר אסתיר) בבי"ע (ביום ההוא).

ג) ועוד טעם שהמלכות נקראת פנים לפי שהיא הפנימיות דנשמות ישראל, כמ"ש¹⁸ וזאת לפנים בישראל, זאת היא בחינת מלכות¹⁹, והיא לפנים בישראל, היינו הפנימיות דנשמות ישראל. והענין הוא²⁰, דאיתא בע"ח²¹ שיש ניצוץ קטן מאד שהוא בחינת אלקות כו' (מדריגה התחתונה שבבורא) וזה הניצוץ מתלבש בכח ניצוץ אחד נברא

17) אולי נאמר: רק מלכות (היינו שאין בה בחינת החכמה) שהיא הארה בלבד.

18) רות ד, ז.

19) ראה זח"ג רצו, סע"ב. ועוד. פרס שער כג (שער ערכי הכינויים) מערכת זאת.

20) ראה גם סה"מ תרע"ח ע' ריג ואילך. תש"ה ע' 54 ואילך.

21) שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. הובא בלקו"ת פ' ראה כז, א.

12) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

13) ראה גם אוה"ת תשא ע' ב'לד ואילך. סה"מ תרע"ח ע' רטז ואילך. תש"ה ע' 59 ואילך.

14) לזח"ג צג, ב.

15) ראה אוה"ת נ"ך ח"א ע' תקטז.

16) רמ"ז לזח"ב רכ, ב. תו"א משפטים עה, א. סה"מ תרצ"ו ע' 199. וש"נ.

כו' הנקרא יחידה. וכמובן גם ממ"ש במדרש²² חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה, היינו, שגם יחידה היא רק שם בלבד²³, ועצם הנשמה הוא למעלה גם מבחינת היחידה, כי, בחינת היחידה הו"ע ניצוץ אחד נברא, ועצם הנשמה הוא הניצוץ בורא, והוא הפנימיות של הנשמה. וזהו בחינת מלכות שנקראת פנים, הפנימיות דנשמות ישראל. דהנה, ידוע שנפש היא בחינת עשי', רוח הוא בחינת יצירה, נשמה בחינת בריאה, חי' בחינת אצילות, ויחידה היא בחינת כתר, היינו בחינת אריך, והניצוץ בורא שמתלבש בהניצוץ נברא הוא בחינת עתיק. וכמו"כ גם בא"ק שהוא מחשבה הקדומה על כללות ההשתלשלות, שיש שם בחינת לבושים ובחינת ספירות, בחינת לבושים הוא מחצב הנשמות, ובחינת ספירות הוא מחצב הספירות²⁴, הנה בחינת יחידה שהיא הניצוץ נברא היא ממחצב הנשמות, אבל הניצוץ בורא (שמתלבש בניצוץ נברא) הוא ממחצב הספירות, שבזה שייך לומר מדריגה תחתונה שבבורא. ואף שעצם ואמיתת ענין בורא הוא למעלה מהספירות, שהם אורות בכלים שנמצאו ונאצלו מאוא"ס, מ"מ, הספירות הם אלקות ממש, שהרי איהו וחייהו וגרמוהו חד²⁵, היינו שגם הלבושים דאצילות אינם נפרדים והם אלקות, ומכ"ש שהלבושים דא"ק הם אלקות, וכ"ז הוא בנוגע ללבושים שהם התפשטות בלבד, ומכ"ש הספירות דאצילות, ובפרט הספירות דא"ק, הרי הם אלקות ממש. ובאמת הנה הניצוץ בורא הוא למעלה גם ממחצב הספירות, דהניצוץ בורא הוא בחינת עתיק כנ"ל, וכמו"כ הוא גם בא"ק, שהניצוץ בורא הוא בחינת עתיק דא"ק, כידוע²⁶ שיש בחינת עתיק לעילא מגולגלתא דא"ק, שהוא בחינת מלכות דא"ס. דכמו שמלכות דאצילות נעשית עתיק לבריאה, כמו"כ מלכות דאצילות דכללות, שהיא בחינת מלכות דא"ס, נעשה עתיק לבריאה דכללות שהוא א"ק. והניצוץ בורא שהוא הפנימיות דנשמות ישראל הוא בחינת מלכות דא"ס, עתיק דא"ק. ומשום זה הנה גם כמו שהמלכות באה בסדר השתלשלות עד מלכות דאצילות, נקראת המלכות פנים.

(24) שערי קדושה להרח"ו ח"ג שער ב. וראה גם ביאורי הזוהר להצ"צ ח"א ע' ערב ואילך.
 (25) תקוני זוהר בהקדמה (ג, ב).
 (26) ע"ח שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ו. זהר הרקיע לזח"א טו, א. לקו"ת הוספות לויקרא נא, ד.

(22) ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו. בכמה מקומות (ודפוסים) הוא בשינוי הסדר. אבל כ"ה (כבפנים — ננח"י) בעץ חיים שם. ובכ"מ.
 (23) ראה גם סה"מ תרצ"ו ס"ע 56 ואילך.
 וש"נ.

ד) **והנה** ב' מדריגות הנ"ל בבחינת המלכות שנקראת פנים, כמו שהיא בגילוי באצילות, וכמו שבאה בהסתר להיות עתיק לבריאה, ישנם גם בכללות נשמות ישראל (וזאת לפנים בישראל) ובכל נשמה ונשמה בפרט, שיש בה ב' בחינות²⁷, בחינת ישראל, ל"י רא"ש²⁸, ובחינת יעקב, יו"ד עק"ב²⁹, שהם עצם הנשמה והארת הנשמה. דהנה³⁰, ידוע שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף, והיינו, שהכחות פנימיים שמתלבשים בכלים אינם עצם הנשמה, כי עצם הנשמה אינה יכולה להתלבש בגוף, שהרי אפילו מלאך בשליש עולם עומד³¹, וא"כ הנשמה שהיא למעלה ממלאך, הרי בודאי שאינה יכולה להתלבש בגוף, ומה שמתלבש בגוף הוא רק הארת הנשמה לבד, בחינת יעקב, ועצם הנשמה הוא בחינת ישראל. ומצד ב' המדריגות הנ"ל שבנשמה, יש חילוקים גם באופן העבודה.

והענין בזה, דהנה, בעבודה דאהבה, דלית פולחנא כפולחנא דרחימותא³², כתיב³³ ואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. האהבה דבכל לבבך היא כמ"ש³⁴ לאהבה את הוי' אלקיך גו' כי הוא חיין, והיינו שכאשר יתבונן שהחיות אלקי מחי' ומהווה את העולם בכל עת ובכל שעה והוא (האדם המתבונן) בתוכו, היינו, שאלקות הוא חיי העולם וחיי נפשו, והוא חיים וטוב, כמ"ש³⁵ ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, דרוחניות הוא חיים וטוב, וגשמיות הוא מות ורע לפי שאין לה קיום מצד עצמה כלל, הנה התבוננות זו מביאה להיות ובחירת בחיים³⁶, שיהי' חפצו ורצונו באלקות, שזהו"ע לאהבה את הוי' אלקיך כי (לפי ש)הוא חיין, שזוהי האהבה דבכל לבבך. ואהבה זו היא מוגבלת, דכיון שבאה מההתבוננות בחיות העולמות בכלל והאדם בפרט שהחיות הוא בבחינת גבול, לכן גם האהבה היא בהגבלה. ולמעלה מזה היא האהבה דבכל נפשך, שעז"נ³⁷ אפילו נוטל את נפשך, ואהבה זו באה

27) ראה סה"מ תרע"ח ע' ריד ואילך. לקו"ת שם. סה"מ תשי"ח ע' 280 ובהערה שם.
 28) שער הפסוקים להאריז"ל וישלח לב, כט. ספר הליקוטם להאריז"ל ויחי מזו, כח. שם מח, ב. פע"ח שער הלולב פ"א. סהמ"צ להצ"צ טו, ב — בשם הוזהר. ועוד.
 29) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) בערכו. ע"ח שער ג (שער סדר האצילות) פ"ב. תו"א ויצא כא, א. לקו"ת בלק ע, ב. ובכ"מ. 30) לקו"ת שה"ש טז, ד. ובכ"מ.
 31) ראה חולין צא, ב. ב"ר פס"ח, יב. לקו"ת שם. וזהו ח"ב נה, ב. ח"ג רסז א. קונטרס העבודה ספ"א. פ"ג ואילך. ד"ה לא תהי' משכלה תשי"ב (סה"מ תשי"ב ע' ריט ואילך).
 32) ואתחנן ו, ה.
 33) נצבים ל, כ.
 34) שם, טו.
 35) שם, יט.
 36) משנה ברכות נד, א.
 37) ראה חולין צא, ב. ב"ר פס"ח, יב.

ע"י ההתבוננות שכל חיות העולמות הוא רק הארה בלבד, והיינו שמרגיש את חיות העולמות ומתבונן שחיות זו היא רק הארה בלבד, שהרי במחשבה אחת נבראו העולמות³⁸, ואפילו באדם אין תפיסת מקום למחשבה אחת לגבי כללות כח המחשבה ומכ"ש לגבי נפשו ולגבי עצם נפשו, ומכ"ש למעלה שמחשבה א' היא רק הארה בלבד, ומהתבוננות זו בא להאהבה דבכל נפשך. אמנם באמת הנה גם אהבה זו קשורה בהגבלה, דכיון שבאה מההתבוננות שחיות העולמות הוא רק הארה בלבד, והיינו שהוא מרגיש את חיות העולמות ושולל שהוא רק הארה, לכן גם היא קשורה בהגבלה. וב' מדריגות אלו באהבה, האהבה המוגבלת דבכל לבבך, והאהבה דבכל נפשך שהיא קשורה עכ"פ עם הגבלה, הם מצד בחינת יעקב, שהיא רק הארת הנשמה בלבד. אך תכלית העבודה היא לבוא לבחינת אהבה דבכל מאדך, שהוא בלי גבול לגמרי, דאף שהוא מאד שלך, מ"מ הוא למעלה מהגבלה לגמרי³⁹. ואהבה זו באה מצד ההתבוננות בהפלאות אוא"ס, איך שהוא מופלא מסדר השתלשלות, ועוד יותר שהוא מופלא מצד עצמו, שעי"ז בא להאהבה דבכל מאדך, דלהיות שבאה מצד ההתבוננות באוא"ס איך שהוא מופלא ומרומם מצ"ע, לזאת הנה גם האהבה היא מרוממת מצ"ע, היינו שהוא מרומם מכל עניניו והגבלותיו גם בדרך שלילה. ואהבה זו היא מצד בחינת ישראל, בחינת המקיפים דהנשמה, הפנימיות והעצמיות של הנשמה.

ה) **אך** בזמן הגלות כתיב ואנכי הסתר אסתיר פני גו', שהאהבה דבכל מאדך שמצד בחינת ישראל (פנימיות הנשמה, פני) היא בהסתר. דהנה, סדר העבודה הוא שבכדי לבוא להאהבה דבכל מאדך צ"ל הקדמת העבודה שע"פ טו"ד שהיא האהבה דבכל לבבך ובכל נפשך, ודוקא אח"כ נותנים לו מלמעלה בדרך מתנה גם האהבה דבכל מאדך. ולכן, כאשר חסרה העבודה שע"פ טו"ד אזי אין לו גם האהבה דבכל מאדך. ובפרט כאשר הוא משוקע בעניני תאוה וחמדה, שאז האהבה היא מסתתרת ומשוקעת בעניני תאוותיו, דעם היות שאהבה זו באה מלמעלה בדרך מקיף, מ"מ, הרי זה שהאהבה היא בדרך מקיף הוא מה שהאהבה היא בהעלם מצד עצמה, אבל ע"י שהוא משוקע בעניני תאוה, אין זה רק שהאהבה היא בהעלם מצד עצמה, אלא שמתעלמת בעניני תאוותיו. וזהו כללות הענין דזמן הגלות, שהוא היציאה מארץ ישראל (מ'איז אַוועק פון

38) ראה זח"ב כ, א. רעו, ב (בהוספות).
 39) ראה תו"א מקץ לט, סע"ג ואילך.
 ובכ"מ. לקו"ת שה"ש ט, ב.

ארץ ישראל), בחינת לי ראש²⁸, וזהו"ע חוץ לארץ, היינו חוץ מבחינת לי ראש. ועל זה איתא בזהר⁴⁰ אני ישנה⁴¹ בגלותא, שזמן הגלות הו"ע של שינה, שחסרה ההתבוננות וההשגה כו', ולכן גם האהבה דבכל מאדך שמצד בחינת ישראל היא בהעלם.

אמנם עם היות שאני ישנה בגלותא, מ"מ, ולבי ער⁴¹, דלבי שהוא פנימיות החיות הוא ער גם בזמן הגלות. ואף שנתבאר דבזמן הגלות הוא הסתר אסתיר פני, דפני שהוא הפנימיות הוא בהעלם, מ"מ אין זה סותר למ"ש ולבי ער. והענין בזה, דהנה, ישנו אור העצם וכח העצם (אור הנשמה וכח הנשמה). וענין האהבה הוא אור, דגם בחינת האהבה דבכל מאדך להיותה אהבה, הו"ע של אור, ובפרט שבאה מצד ההכרה עצמית מה שעצם הנשמה מכרת בעצמות א"ס ב"ה, ע"ד מה דאיתא⁴² בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו⁴³, וכיון שהאהבה באה מצד הכרה, הרי היא בחינת אור. ולכן, בזמן הגלות שאין בחינת האור, האהבה היא בהעלם, ועז"נ אני ישנה בגלותא. אבל מ"מ ולבי ער, לפי שכח העצם ישנו גם בזמן הגלות, והו"ע המס"נ, דמס"נ הו"ע הכח, וראי' לזה, שהרי גם בקל שבקלים שאין בו בחינת אור, יש בו ג"כ כח המס"נ, לפי שענין המס"נ הו"ע הכח, וכח המס"נ ישנו בגילוי גם בזמן הגלות, ואדרבה, בזמן הגלות הוא בגילוי יותר מכמו בזמן הבית, כמו שאמר רבינו הזקן⁴⁴ בשם הבעש"ט עה"פ⁴⁵ כן בקדש חזיתך שאמר דוד המלך בשם כנסת ישראל, בשעה שהי' בארץ צי' ועיף שאז צמאה לך נפשי גו', אזי אמר כן בקדש חזיתך, הלואי בקדש חזיתך, ולכן ענין המס"נ הוא בגילוי יותר בזמן הגלות מכמו בזמן הבית. וזהו שהנסינות בזמן הגלות הם יותר מכמו בזמן הבית, וכיון שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו⁴⁶, עכצ"ל שבזמן הגלות ניתנו כחות גדולים יותר, שזהו כח המס"נ, שבזמן הגלות הוא בגילוי ביותר⁴⁷, וכמו באנשים פשוטים שאין בהם בחינת אור, שדוקא אצלם כח המס"נ הוא ביותר.

וע"י כח המס"נ שמצד כח הנשמה שישנו בגילוי בזמן הגלות, מתגלה גם אור הנשמה, שהיא בחינת ההכרה והאהבה דבכל מאדך הנ"ל.

(44) סה"מ תרפ"ט ע' 215. וראה כתר שם

טוב בהוספות סימן סד. וש"נ.

(45) תהלים סג, ג.

(46) ע"ז ג, סע"א.

(47) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קפז ואילך.

תרפ"ה ע' רס ואילך. ובכ"מ.

(40) ח"ג צה, א.

(41) שה"ש ה, ב.

(42) נדרים לב, סע"א. וראה לקו"ש ח"כ

ע' 14 ואילך.

(43) ראה סה"מ עת"ר ע' קלב. וראה

סה"מ תרע"ח ע' רטז. תשי"ה ע' 59.

והענין בזה, דאיתא במדרש⁴⁸ אין לך שעה קשה כאותה שעה שכתב בה ואנכי הסתר אסתיר פני, וביחד עם זה, הנה מאותה שעה (דוקא) אני מחכה לו, שנאמר⁴⁹ וחכיתי להוי' המסתיר פניו. והנה, מ"ש חכיתי (ולא לשון תקוה סתם), הוא כמאמר⁵⁰ למאן דדחקין במילי דחוכמתא יעשה למחכה לו⁵¹, שגילוי זה הוא למעלה מהגילוי דגן עדן ולמעלה מהשתלשלות, וגילוי זה נעשה דוקא ע"י המס"נ ועבודת הנסיונות שבזמן הגלות, וכידוע⁵² ההפרש בין בירורים לנסיונות, שעבודת הבירורים היא לברר את הניצוץ האלקי המלוכש בדבר הגשמי, והעבודה היא ע"י קירוב, משא"כ בנסיונות שהניצוץ הוא בהעלם, דאף שגם בנסיונות יש ניצוץ אלקי שלכן יש לו קיום, מ"מ, הניצוץ הוא נכבה (אויסגעלאָשן) בו, וכמו ניצוץ בדבר האסור, ולכן העבודה אינה בהדבר, כי אם בהאדם, שיעמוד בנסיון. וע"י עבודת הנסיונות והמס"נ שבזמן הגלות שהוא מצד כח העצם, מתגלה גם אור העצם, שהוא האהבה דכלל מאדך שבאה מצד ההכרה עצמית דעצם הנשמה בעצמות א"ס ב"ה.

ו) וזהו ויהי אומן את הדסה היא אסתר, דגם בחינת אסתר שהיא בבחינת הסתר אסתיר פני, מ"מ הדסה היא אסתר, כיון שמצד ההסתר דוקא נעשה חכיתי להוי' המסתיר פניו. והיינו, שגם בבחינת יעקב, שהיא הנשמה המלוכשת בגוף, יש כל הבחינות דישראל, וזהו עצם הנשמה. דכמו שהוא בהשתלשלות שבבחינת המלכות כמו שנעשית עתיק לבריאה יש בה כל הבחינות כמו שהיא באצילות, כמו"כ בהנשמה המלוכשת בגוף יש בה כל הבחינות שיש בעצם הנשמה, שזהו"ע הדסה היא אסתר. וענין זה מתגלה ע"י המס"נ (כנ"ל), שזהו"ע הדסה (היא אסתר), כדאיתא במסכת סנהדרין⁵³ עה"פ והוא עומד בין ההדסים, דקאי על חנני' מישאל ועזרי', שאצלם הי' ענין המס"נ בפועל, והיינו, לא כמו המס"נ בכח שהיתה בשעת מ"ת, שעל כל דבור ודבור פרוה נשמתם⁵⁴, שמס"נ זו היתה מלמעלה, כי אם מס"נ בפועל שבזמן הגלות, שהיא ע"י עבודה ויגיעה דוקא, שלכן, דוקא בימי הפורים (בזמן הגלות) קיימו⁵⁵ את אשר החלו⁵⁶ לעשות בשעת מ"ת⁵⁷, והיינו, שע"י המס"נ הוא התגלות עצם

(42) ראה לקו"ת פ' ראה יט, ג. ובכ"מ.
 (53) צג, א.
 (54) שבת פח, ב.
 (55) אסתר ט, כז. שבת שם, א.
 (56) שם, כג.
 (57) ראה תו"א מג"א צח, א. ועוד.

(48) ב"ר פמ"ב, ג. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ עטר"ת שם (ע' שיב).
 (49) ישע"י ח, יז.
 (50) זח"א קל, ב. נתבאר בהמשך תרס"ו ע' עח ואילך.
 (51) ישע"י סד, ג.

הנשמה. אמנם, המשכת הכח לנשמה היא ע"י התורה. וזהו מ"ש ויהי אומן את הדסה, דאומן קאי על התורה, כמ"ש⁵⁸ ואהי' אצלו אמון, והתורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה⁵⁹. ובפרטיות יותר, כדאיתא במדרש⁵⁹ עה"פ ואהי' אצלו אמון, אמון פדגוג אמון מוצנע אמון מכוסה, דאמון מכוסה קאי על המצוות שהם בחינת לבושים, ואמון פדגוג אמון מוצנע קאי על גליא דתורה ונסתר דתורה. והו"ע נתינת כח ועוז לנשמות ישראל ע"י התורה שהיא עוז ותושי'⁶⁰, עוז לנה"א ותושי' לנה"ב⁶¹, שמתשת כח נה"ב שמעלים על הקדושה ונותנת כח ועוז בעבודת הנה"א לעמוד בתוקף עוז, ועד לכח המס"נ, שע"ז מתגלה גם אור העצם, שהוא האהבה דבכל מאדך שמצד הכרת עצם הנשמה בעצמות א"ס ב"ה, כמאמר⁶² חבוקה ודבוקה כך יחידה לייחדך.

58) משלי ח, ל.
 59) ב"ר בתחילתו.
 60) מכילתא בשלח טו, ב. ויק"ר פל"א,
 ה. סנהדרין כו, ב.
 61) ראה תו"א יתרו סז, ב.
 62) נוסח הושענות (יום ג).